

ความรู้ และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์ กับโรคฟันผุของลูก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ปี 2550

วัชรินทร์ เกียนศิริวงศากุล* น.บ.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ความรู้ และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์ กับโรคฟันผุของลูกอำเภอประโคนชัย ปี 2550 โดยดำเนินการศึกษาในระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2549 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2550 ตามแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ซึ่งประกอบด้วย ความรู้ และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้สถิติไค-สแควร์ (Chi-square test) และการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างตัวแปรโดยใช้สถิติทีเทสต์ (Independent-Samples T Test) ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นหญิงมีครรภ์ จำนวน 150 คน ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 26-30 ปี ร้อยละ 48.7 อายุเฉลี่ย 32.55 ปี อายุต่ำสุด 20 ปี และมีอายุสูงสุด 40 ปี การศึกษาส่วนใหญ่จบประถมศึกษาร้อยละ 66.6 อาชีพส่วนใหญ่คืออาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 34 รายได้ส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 41.3 ประวัติการพบทันตแพทย์จะมาพบทันตแพทย์เมื่อมีปัญหา ร้อยละ 72.7 ส่วนโรคฟันผุของลูกพบว่า ลูกไม่มีโรคฟันผุ ร้อยละ 65.3 และพบลูกมีโรคฟันผุ ร้อยละ 34.7 หญิงมีครรภ์ส่วนใหญ่จะมีระดับความรู้ อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 60.7 และ 47.39

ตามลำดับ โดยมีระดับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากในระดับควรปรับปรุง ร้อยละ 61.3 เมื่อเปรียบเทียบโรคฟันผุของลูก กับความรู้การดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์ จะพบว่าหญิงมีครรภ์ที่ลูกฟันไม่ผุจะมีคะแนนความรู้การดูแลสุขภาพช่องปากสูงกว่าหญิงมีครรภ์ที่มีลูกฟันผุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $P=0.001$ ส่วนพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์มีความสัมพันธ์กับโรคฟันผุของลูกทุกกรณีและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.001$ และเมื่อเปรียบเทียบโรคฟันผุของลูก กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์ จะพบว่า หญิงมีครรภ์ที่ลูกฟันไม่ผุจะมีคะแนนความรู้ และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากสูงกว่าหญิงมีครรภ์ที่มีลูกฟันผุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $P < 0.001$ ดังนั้นหากมีการพัฒนาให้หญิงมีครรภ์มีความรู้การดูแลสุขภาพช่องปากมากขึ้น และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากในระดับเหมาะสม ก็จะสามารถลดอัตราการเกิดโรคฟันผุของลูก และลดปัญหาการเกิดโรคในช่องปากของประชาชนได้ ซึ่งสุดท้ายก็ส่งผลดีต่อสังคมและประเทศชาติในลำดับต่อไป

คำสำคัญ ความรู้ ; พฤติกรรม ; โรคฟันผุ

* ฝ่ายทันตสาธารณสุข โรงพยาบาลประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

วารสาร สุขภาพภาคประชาชน ภาคอีสาน

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมการเมือง วิทยาการและเทคโนโลยีด้านต่างๆ ขึ้นมาก เมื่อเปรียบเทียบกับ 10 ปี ที่ผ่านมา ส่งผลให้คนไทยมีการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตไปจากเดิมอย่างมาก การเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตแบบนี้มีทั้งที่เกิดผลดีต่อทันตสุขภาพและเกิดผลเสียต่อทันตสุขภาพของประชาชนและในส่วนของทันตสุขภาพที่ส่งผลกระทบต่อ การเกิดโรคในช่องปาก ได้แก่ การบริโภคอาหารที่มีน้ำตาล และคาร์โบไฮเดรตเป็นส่วนประกอบ ขาดการดูแลสุขภาพช่องปากที่ถูกต้อง เป็นต้น ล้วนเป็นสาเหตุชักนำให้เกิดโรคฟันผุได้ง่ายโดยเฉพาะเด็กเล็ก

โรคฟันผุในเด็กเล็ก (Early childhood caries) หมายถึงการมีฟันผุในเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 6 ปี ที่มีฟันผุ ตั้งแต่ 1 ซี่ขึ้นไป ซึ่งเริ่มตั้งแต่การเสี้ยวแร่ธาตุของฟัน (Demineralization) ซึ่งเห็นเป็นสีขาวขุ่นจนกระทั่งฟันเป็นโพรง (Cavity) เดิมจะมีความเชื่อที่ผิดว่าโรคฟันผุเกิดจากการใช้ขวดนมที่ไม่เหมาะสม ทำให้มีชื่อเรียกโรคฟันผุในเด็กเล็ก ต่างๆกันไปเช่น Caries baby bottle tooth decay แต่ต่อมาพบว่าโรคฟันผุในเด็กเล็กมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัยด้วยกันโดยโรคฟันผุจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัย 4 ปัจจัยหลักร่วมกัน คือ

1. เชื้อแบคทีเรียที่ทำให้เกิดกรด (Cariogenic bacteria)
2. อาหารประเภทคาร์โบไฮเดรต (Fermentable carbohydrate)
3. ฟันและสภาพแวดล้อมในปาก
4. เวลา การเกิดโรคฟันผุเริ่มจากบริเวณผิวเคลือบฟันเป็นการเปลี่ยนแปลงทางเคมีโดยเชื้อแบคทีเรียย่อยอาหารคาร์โบไฮเดรต และได้กรดอินทรีย์ขึ้นมา ทำให้เกิดการละลายของแร่ธาตุ (Demineralization) ที่ผิวฟัน โรคฟันผุในเด็กเล็กจะลุกลามจนถึงประสาทฟันได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากความหนาของเคลือบฟันและเนื้อฟันไม่มาก และเกิดผลกระทบต่างๆ เช่น ผลกระทบต่อการออกเสียง การมีกลิ่นปาก การรับประทานอาหารไม่ได้ ซึ่ง จะเห็นว่ามีผลต่อพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติ

ปัญญา และปัญหาโภชนาการของเด็กปฐมวัย เมื่อฟันผุ ลุกลามมากและไม่ได้รับการรักษาก็จะเป็นจุดเริ่มต้นของโรคติดเชื้อ เช่นโรคหัวใจได้⁽¹⁾

การสำรวจทันตสาธารณสุขแห่งชาติครั้งที่ 5 พ.ศ. 2543-2544⁽²⁾ ของกองทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขพบว่าโรคฟันผุยังเป็นปัญหาสำคัญของเด็กไทย โดยเด็กกลุ่มอายุ 3 ปี มีอัตราฟันผุเฉลี่ยร้อยละ 67.9 และปี พ.ศ.2545 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 72 และจากการสำรวจของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดบุรีรัมย์ได้สำรวจสถานะโรคฟันผุเด็กกลุ่มอายุ 3 ปี ในอำเภอประโคนชัย ปี 2549⁽³⁾ พบว่า เด็กกลุ่มดังกล่าวมีอัตราฟันผุเฉลี่ยร้อยละ 62.5 ซึ่งแม้จะมีแนวโน้มลดลงแต่ก็ยังเป็นปัญหาทันตสาธารณสุขที่สำคัญรอการแก้ไขจากส่วนต่างๆที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครองของเด็กและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขทุกคน

ปัญหาโรคฟันผุในเด็กยังคงเป็นปัญหาสาธารณสุขสำคัญของอำเภอประโคนชัยและประเทศไทยทำให้ต้องสูญเสียงบประมาณ ทรัพยากร จำนวนมากในการส่งเสริม ป้องกันและรักษา ทั้งที่เป็นโรคที่สามารถป้องกันได้ เพื่อให้การดำเนินงานด้านทันตสาธารณสุขของอำเภอประโคนชัยดำเนินไปในทิศทางที่ถูกต้องผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเปรียบเทียบโรคฟันผุของลูก กับความรู้ และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์อำเภอประโคนชัย ปี 2550 เพื่อเป็นฐานในการดำเนินงานทันตสาธารณสุขของอำเภอประโคนชัยต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรของหญิงมีครรภ์
2. เพื่อวัดความรู้การดูแลสุขภาพช่องปากลูกของหญิงมีครรภ์
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากลูกของหญิงมีครรภ์
4. เพื่อเปรียบเทียบโรคฟันผุของลูก กับความรู้ และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากลูกของหญิงมีครรภ์

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างเป็นหญิงมีครรภ์ที่มีบุตรอายุ 1½ - 3 ปี จำนวนทั้งสิ้น 150 คน โดยศึกษาในกลุ่มหญิงมีครรภ์ที่มาฝากครรภ์ ณ โรงพยาบาลประโคนชัย ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2549 ถึง วันที่ 30 กันยายน 2550

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการศึกษาในครั้งนี้สามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการปฏิบัติงานของหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ในการกำหนดนโยบายแนวทางการปฏิบัติในการป้องกัน และเฝ้าระวังโรคฟันผุในพื้นที่อำเภอพลับพลาชัยต่อไป

คำนิยามศัพท์

ความรู้ หมายถึง ความจำความระลึกได้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์

พฤติกรรม หมายถึง การแสดงออกการปฏิบัติต่อการดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์

หญิงมีครรภ์ หมายถึง สตรีที่มาฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลประโคนชัยและมีลูกอายุ 1½-3ปี

โรคฟันผุ หมายถึง ฟันที่ผุหรือผุจนสีของฟันเปลี่ยนเป็นจุดสีดำที่เห็นชัดเจน ทั้งตำแหน่งฟันหน้าและฟันหลัง จำนวนตั้งแต่ 1 ซี่ขึ้นไป

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า การดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์ กับโรคฟันผุของลูก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวนทั้งหมด 150 คน ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง

26-30 ปี ร้อยละ 48.7 โดยมีอายุเฉลี่ย 32.55 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.87 อายุต่ำสุด 20 ปี และมีอายุสูงสุด 40 ปี การศึกษาส่วนใหญ่จบประถมศึกษา ร้อยละ 66.6 อาชีพส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 34 สำหรับรายได้ของหญิงมีครรภ์ ส่วนมากมีรายได้ต่ำกว่า 5000 บาท ต่อเดือน ร้อยละ 41.3 สถานที่อยู่ของหญิงมีครรภ์ ส่วนใหญ่อยู่นอกเขต ตำบลประโคนชัย ร้อยละ 78.7 ประวัติการพบทันตแพทย์ของหญิงมีครรภ์ จะมาพบทันตแพทย์เมื่อมีปัญหา ร้อยละ 72.7 ประวัติการได้รับทันตสุขศึกษาส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับทันตสุขศึกษา ร้อยละ 60.7 ผู้เลี้ยงดูหลักส่วนใหญ่ให้ญาติผู้ใหญ่เป็นผู้ดูแล ร้อยละ 59.3 ประวัติการพบทันตแพทย์ของลูกส่วนใหญ่ไม่เคยพบทันตแพทย์ ร้อยละ 52.7 โรคฟันผุของลูกส่วนใหญ่ไม่มีโรคฟันผุ ร้อยละ 65.3 แต่พบลูกที่มีโรคฟันผุ ร้อยละ 34.7

ส่วนที่ 2 ความรู้การดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์

ผลการวิจัยพบว่า หญิงมีครรภ์ส่วนใหญ่ระดับความรู้อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 60.7 รองลงมาคือระดับน้อย และความรู้ ระดับปานกลาง ร้อยละ 30.0 และ 9.3 ตามลำดับ โดยมีคะแนนเฉลี่ย 7.51 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.57 คะแนนต่ำสุด 2 คะแนน และคะแนนสูงสุด 10 คะแนน และเมื่อแจกแจงรายข้อพบว่าข้อที่หญิงมีครรภ์ ตอบถูกมากที่สุดคือ การกินอาหารจุบจิบไม่เป็นเวลาไม่ทำให้เกิดโรคฟันผุ ร้อยละ 96.7 รองลงมาคือ การแปรงฟันอย่างถูกวิธีช่วยในการป้องกันโรคฟันผุได้ และหลังดื่มนมต้องเช็ดปากหรือดื่มน้ำตามทุกครั้ง ร้อยละ 95.3 และ 94.7 ตามลำดับ ข้อที่ตอบถูกน้อยที่สุดคือ โรคฟันผุไม่สามารถป้องกันได้ ร้อยละ 29.3 รองลงมาคือฟลูออไรด์ช่วยในการป้องกันโรคฟันผุได้และการกินนมเวลากลางคืนจะเลิกเมื่อไหร่ก็ได้ ร้อยละ 58.0 และ 61.3 ตามลำดับ รายละเอียดดังตาราง 1 และตาราง 2

ตาราง 1 จำนวน ร้อยละ คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความรู้การดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์

ระดับความรู้การดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์	จำนวน	ร้อยละ
น้อย	45	30.0
ปานกลาง	14	9.3
มาก	91	60.7
รวม	150	100.0

\bar{X} = 7.51 S.D. = 2.57 Min. = 2.00 Max. = 10.00

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของความรู้การดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์ (N=150)

รายละเอียดความรู้การดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์	จำนวน	ถูกต้อง ร้อยละ
1. เชื้อแบคทีเรียเป็นสาเหตุของการเกิดโรคฟันผุ	100	66.7
2. การกินอาหารจุบจิบไม่เป็นเวลา ไม่ทำให้เกิดโรคฟันผุ	145	96.7
3. การแปรงฟันอย่างถูกวิธีช่วยในการป้องกันโรคฟันผุได้	143	95.3
4. ฟันของลูกจะแข็งแรงถ้าแม่ได้รับอาหารครบถ้วนขณะตั้งครรภ์	136	90.7
5. หลังดื่มนม ต้องเช็ดปาก หรือดื่มน้ำตามทุกครั้ง	142	94.7
6. การรับประทานอาหารเหนียวติดฟัน ทำให้เกิดโรคฟันผุง่ายขึ้น	132	88.0
7. การปล่อยให้ฟันผุเรื้อรัง โดยไม่รักษาเป็นผลเสียต่อร่างกาย	106	70.7
8. ฟลูออไรด์ช่วยในการป้องกันโรคฟันผุได้	87	58.0
9. โรคฟันผุไม่สามารถป้องกันได้	44	29.3
10. การกินนมเวลากลางคืน จะเลิกเมื่อไหร่ก็ได้	92	61.3

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์

ผลการศึกษาพบว่าระดับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับที่ควรปรับปรุง จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 61.3 และระดับค่อนข้างเหมาะสม จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 28.0 และเมื่อแจกแจงรายข้อพบว่า พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์ ที่เหมาะสมที่หญิงมีครรภ์ปฏิบัติมากที่สุด คือ ขอให้ลูกรับประทานผลไม้

และนมจืดแทนนมหวาน จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 67.3 และ รองลงมา คือ ขอให้ลูกแปรงฟันแล้วผู้ปกครองแปรงตามทุกครั้ง และขอให้ลูกดื่มนมจากแก้ว ตั้งแต่อายุ 1 ขวบ ร้อยละ 45.3 และ 38.7 ตามลำดับ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์ที่ไม่เหมาะสมที่หญิงมีครรภ์ปฏิบัติมากที่สุดคือให้ลูกดื่มน้ำตามหลังดื่มนมแต่ไม่ได้แปรงฟันให้ร้อยละ 72.0 รายละเอียดดังตาราง 3 และ ตาราง 4

ตาราง 3 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์

ระดับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์	จำนวน	ร้อยละ
ควรปรับปรุง	92	61.3
ค่อนข้างเหมาะสม	42	28.0
เหมาะสม	16	10.7
รวม	150	100.0

$\bar{X} = 4.49$ S.D. = 2.16 Min. = 2 Max. = 9

ตาราง 4 จำนวน และร้อยละพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์(N=150)

พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
	ร้อยละ (จำนวน)	ร้อยละ (จำนวน)
1. ท่านให้ลูกหลับพร้อมขวดนมในปาก	46.7 (70)	53.3 (80)
2. ท่านให้ลูกดื่มน้ำตามหลังดื่มนม แต่ไม่ได้แปรงฟันให้	72.0 (108)	28 (42)
3. ท่านให้ลูกรับประทานผลไม้ และนมจืด แทนขนมหวาน	67.3 (101)	32.7 (49)
4. ท่านซื้อขนมหวานและขนมกรุบกรอบให้ลูกรับประทานประจำ	61.3 (92)	38.7 (58)
5. ท่านให้ลูกดื่มนมจากแก้ว ตั้งแต่อายุ 1 ขวบ	38.7 (58)	61.3 (92)
6. ในช่วงที่ฟันยังไม่งอก ท่านยังไม่ได้ทำอะไรให้ช่องปากของลูก	30.7 (46)	69.3 (104)
7. เมื่อฟันน้ำนมขึ้นและลูกไม่ปวดฟัน ท่านพาลูกไปพบทันตแพทย์	28.7 (43)	71.3 (107)
8. ท่านให้ลูกแปรงฟันและท่านแปรงตามทุกครั้ง	45.3 (68)	54.7 (82)
9. ท่านพาลูกไปพบทันตแพทย์ ปีละ 1-2 ครั้ง	29.3 (44)	70.7 (106)
10. ท่านให้ลูกดื่มนมเปรี้ยวหรือขนมหวานเป็นประจำ	50.0 (75)	50.0 (75)

ส่วนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางประชากรกับโรคฟันผุ

จากการวิจัยพบว่า คุณลักษณะทางประชากรด้านอายุ การศึกษา รายได้ ไม่มีความสัมพันธ์ กับโรคฟันผุของลูกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้น ปัจจัยด้านอาชีพของหญิงมีครรภ์ที่มีความสัมพันธ์กับโรคฟันผุของลูกโดยมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p = 0.024$ โดยพบว่า อาชีพแม่บ้านมีลูกที่มีโรคฟันผุและฟันไม่ผุเท่ากัน คือร้อยละ 50 อาชีพ เกษตรกรรม, รับจ้างทั่วไป, ค้าขาย และรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีลูกที่ไม่มีโรคฟันผุสูงกว่า ลูกที่มีโรคฟันผุ

ส่วนที่ 5 ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของลูกของหญิงมีครรภ์กับโรคฟันผุของลูก

จากการวิจัยพบว่าพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของลูกของหญิงมีครรภ์มีความสัมพันธ์กับโรคฟันผุของลูกทุกกรณีและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.001$ โดยพบว่าการที่ลูกหลับพร้อมขวดนมในปาก หากปฏิบัติลูกจะเป็นโรคฟันผุถึงร้อยละ 73.7 และไม่ปฏิบัติลูกจะไม่เป็นโรคฟันผุเลย การให้ลูกดื่มน้ำตามหลังดื่มนมหากปฏิบัติลูกจะไม่เป็นโรคฟันผุ และไม่ปฏิบัติลูกจะเป็นโรคฟันผุร้อยละ 100 การให้ลูกรับประทานผลไม้ และนมจืดแทนขนมหวานหากปฏิบัติลูกจะไม่เป็นโรคฟันผุ และไม่ปฏิบัติลูกจะเป็นโรคฟันผุร้อยละ 100 การซื้อขนมหวานและขนมกรุบกรอบให้ลูกรับประทานประจำหากปฏิบัติลูกจะเป็นโรคฟันผุถึงร้อยละ 100 และไม่ปฏิบัติลูกจะเป็นโรคฟันผุร้อยละ 4.2 การให้ลูกดื่มนมจากแก้ว ตั้งแต่อายุ 1 ขวบ หากไม่ปฏิบัติลูกจะเป็นโรคฟันผุร้อยละ 100 แต่หากปฏิบัติลูกจะเป็นโรคฟันผุเพียง ร้อยละ 14.2 ในขณะที่ฟันน้ำนมขึ้นและลูกไม่ปวดฟัน และหญิงมีครรภ์พาลูกไปพบทันตแพทย์ พบว่าหากปฏิบัติลูกจะไม่เป็นโรคฟันผุ

เลยแต่หากไม่ปฏิบัติลูกจะเป็นโรคฟันผุร้อยละ 48.0 การที่หญิงมีครรภ์ให้ลูกแปรงฟันและหญิงมีครรภ์แปรงตามทุกครั้ง หากปฏิบัติลูกจะไม่เป็นโรคฟันผุเลยแต่หากไม่ปฏิบัติลูกจะเป็นโรคฟันผุร้อยละ 62.2 พาลูกไปพบทันตแพทย์ ปีละ 1-2 ครั้งหากปฏิบัติลูกจะไม่เป็นโรคฟันผุเลยแต่หากไม่ปฏิบัติลูกจะเป็นโรคฟันผุร้อยละ 48.4 และการให้ลูกดื่มนมเปรี้ยวหรือขนมหวานเป็นประจำหากปฏิบัติลูกจะเป็นโรคฟันผุถึงร้อยละ 78.7 และไม่ปฏิบัติลูกจะไม่เป็นโรคฟันผุเลย

ส่วนที่ 6 เปรียบเทียบโรคฟันผุของลูก กับความรู้และพฤติกรรม การดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์

จากการวิจัยพบว่า เมื่อเปรียบเทียบโรคฟันผุของลูกกับความรู้การดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์พบว่าจะมีความแตกต่างกัน โดยหญิงมีครรภ์ที่มีลูกฟันไม่ผุและหญิงมีครรภ์ที่มีลูกฟันผุมีความรู้การดูแลสุขภาพช่องปากเฉลี่ย 8.0 คะแนน และ 6.5 คะแนน ตามลำดับ ซึ่งหญิงมีครรภ์ที่ลูกฟันไม่ผุจะมีคะแนนความรู้การดูแลสุขภาพช่องปากสูงกว่าหญิงมีครรภ์ที่มีลูกฟันผุและสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $P=0.001$ รายละเอียดดังตาราง 5

เมื่อเปรียบเทียบโรคฟันผุของลูกกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์ พบว่ามีความแตกต่างกันโดยหญิงมีครรภ์ที่ลูกไม่มีฟันผุ และหญิงมีครรภ์ที่มีลูกเป็นโรคฟันผุมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากเฉลี่ย 5.0 คะแนน และ 3.5 คะแนน ซึ่งหญิงมีครรภ์ที่ลูกฟันไม่ผุจะมีพฤติกรรมเหมาะสมกว่าหญิงมีครรภ์ที่ลูกเป็นโรคฟันผุ และเหมาะสมมากกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $P<0.001$ รายละเอียดดังตาราง 5

ตาราง 5 เปรียบเทียบโรคฟันผุของลูก กับ ความรู้และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์ (N=150)

ปัจจัยการศึกษา	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t	df	p-value
โรคฟันผุของลูกกับความรู้ของแม่				3.359	14.00	0.001**
ฟันไม่ผุ	98	8.010	2.587			
ฟันผุ	52	6.577	2.287			
โรคฟันผุของลูกกับพฤติกรรมของแม่				4.587	130.71	<0.001**
ฟันไม่ผุ	98	5.000	2.220			
ฟันผุ	52	3.519	1.674			

หมายเหตุ ** มีนัยสำคัญทางสถิติ (p<0.05)

บทวิจารณ์

ผลการวิจัยพบว่าหญิงมีครรภ์ส่วนใหญ่ระดับความรู้อยู่ในระดับมากร้อยละ 60.7 รองลงมาคือระดับน้อยและความรู้ระดับปานกลาง ร้อยละ 30.0 และ 9.3 ตามลำดับ โดยมีคะแนนเฉลี่ย 7.51 สอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริพรรณ เหลืองกระจ่าง (2540)⁽⁴⁾ ที่ว่านักเรียนชั้นมัธยมต้นมีความรู้ด้านทันตสุขภาพในระดับมาก ร้อยละ 79.1 แต่ไม่สอดคล้องกับ สุดใจ แจ่มเจือและคณะ (2545)⁽⁵⁾ และสายสุนีย์ นาคะวัจนะ (2544)⁽⁶⁾ ที่ว่าหญิงมีครรภ์ส่วนใหญ่จะมีความรู้ด้านการดูแลสุขภาพช่องปากอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 82.54 และ 64.70 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบโรคฟันผุของลูกกับความรู้การดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์พบว่า มีความแตกต่างกัน ซึ่งหญิงมีครรภ์ที่ลูกฟันไม่ผุจะมีคะแนนความรู้การดูแลสุขภาพช่องปากสูงกว่าหญิงมีครรภ์ที่มีลูกฟันผุ และสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ P=0.001 ทั้งนี้หญิงมีครรภ์ที่มีความรู้การดูแลสุขภาพช่องปากในกลุ่มที่มีความรู้มากได้ใช้ความรู้ที่มีในการป้องกันการเกิดโรคฟันผุและได้ตระหนักถึงความสำคัญในการดูแลสุขภาพช่องปากซึ่งช่วยลดปัญหาการเกิดโรคฟันผุในลูกของตนได้

พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมอยู่ในระดับที่ควรปรับปรุง จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 61.3 และ

ระดับค่อนข้างเหมาะสม จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 28.0 ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ สายสุนีย์ นาคะวัจนะ (2544)⁽⁶⁾ ที่ว่าพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์ อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 61.5 พฤติกรรมการดูแลสุขภาพของหญิงมีครรภ์มีความสัมพันธ์กับโรคฟันผุของลูกทุกกรณีและเป็นการมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ p<0.001 และเมื่อเปรียบเทียบโรคฟันผุของลูกกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์พบว่ามีความแตกต่างกัน ซึ่งหญิงมีครรภ์ที่ลูกฟันไม่ผุจะมีพฤติกรรมเหมาะสมกว่าหญิงมีครรภ์ที่มีลูกเป็นโรคฟันผุ และเหมาะสมมากกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ P<0.001 โดยยังพบต่อไปอีกว่าพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์ที่ไม่เหมาะสมที่หญิงมีครรภ์ปฏิบัติมากที่สุด คือการให้รับประทานอาหารแล้วไม่ได้แปรงฟัน และการให้ขนมหวานขนมกรุบกรอบอยู่เป็นประจำ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดโรคฟันผุ ทั้งนี้การทำความสะอาดช่องปากอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกับควบคุมการบริโภคอาหารให้เหมาะสม มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการลดการเกิดโรคฟันผุในเด็กเล็ก⁽⁶⁾ แต่หากยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของลูก ปัญหาโรคฟันผุก็ยังคงเป็นปัญหาสำคัญในประเทศไทยต่อไป

unaspu

สรุปได้ว่าเมื่อเปรียบเทียบโรคฟันผุของลูกกับความรู้อ และพฤติกรรมกาการดูแลสุขภาพช่องปากของหญิงมีครรภ์จะพบว่าหญิงมีครรภ์ที่ลูกฟันไม่ผุจะมีคะแนนความรู้ และพฤติกรรมกาการดูแลสุขภาพช่องปากสูงกว่าหญิงมีครรภ์ที่มีลูกฟันผุ ดังนั้นหากมีการพัฒนาให้หญิงมีครรภ์มีความรู้มากขึ้น และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกาการดูแลสุขภาพช่องปากในระดับเหมาะสม ก็จะสามารถลดอัตราการเกิดโรคฟันผุและลดปัญหาการเกิดโรคในช่องปากของประชาชนได้ ซึ่งสุดท้ายก็ส่งผลดีต่อสังคมและประเทศชาติในลำดับต่อไป

ข้อเสนอแนะ

มาตรการให้ความรู้แก่หญิงมีครรภ์หรือผู้ปกครองยังเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีความรู้ที่ถูกต้อง แต่ที่ผ่านมามีหญิงมีครรภ์บางส่วนยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญในการดูแลสุขภาพช่องปากของลูก ถ้าได้แสดงให้เห็นถึงปัญหา เช่น มีการสาธิตการแปรงฟัน การดู

การเกิดโรคฟันผุจากประสบการณ์ของตนเองทำให้หญิงมีครรภ์มีความตระหนักมากขึ้นและจะนำไปสู่การมีพฤติกรรมที่ถูกต้อง

ในสภาวะปัจจุบันเด็กมีแนวโน้มต้องดื่มนมผสมมากขึ้น ควรแนะนำให้หญิงมีครรภ์เลิกให้ลูกดื่มนมมือตัก ควรเลือกนมรสจืดให้เด็ก ส่งเสริมให้มารดาหรือผู้เลี้ยงดูพาเด็กมาตรวจฟันอย่างสม่ำเสมอ โดยอย่างช้าที่สุดตั้งแต่ฟันซี่แรกงอกขึ้นมาในช่องปากและทุกครั้งที่หญิงมีครรภ์หรือผู้เลี้ยงดูพาเด็กมาตรวจฟันควรกระตุ้นให้เห็นถึงปัญหาหรือผลดีของการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอย่างถูกต้อง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลประโคนชัย สำนักงานสาธารณสุขอำเภอพลับพลาชัย และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดบุรีรัมย์ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่สนับสนุนและให้ความร่วมมือในการจัดทำงานวิจัยฉบับนี้จนสำเร็จมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

1. Casamassimo PS. Relationships between oral and systemic health. Pediatric Clin North Am 2000;47:1149-57
2. กองทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข รายงานการสำรวจสภาวะทันตสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2543 โรงพิมพ์สามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด 2545
3. รายงานการสำรวจสภาวะทันตสุขภาพตามกลุ่มวัย อายุ 3 ปี 12 ปี 60-74 ปี จังหวัดบุรีรัมย์ ปี2549 (เอกสารอัดสำเนา)
4. กองทันตสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข. บทคัดย่อผลงานวิจัยทางทันตสาธารณสุข. โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (กรุงเทพฯ). 2545.
5. สุดใจ แจ่มเจือ,พรณี ปัญชรหัตถกิจ, วีระศักดิ์ ชายผา พฤติกรรมการดูแลสุขภาพเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครองที่มารับบริการทันตกรรมในโรงพยาบาลด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา. วิทยาลัยการศึกษาด้านสาธารณสุขปีที่ 7 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2545 หน้า 56-63
6. สายสุนีย์ นาคะวัจนะ, ความรู้ทัศนคติ และพฤติกรรมกาการดูแลสุขภาพช่องปากหญิงมีครรภ์ โรงพยาบาลกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี. 2544.
7. กันทิมา เหมพรหมราช. พฤติกรรมการดูแลสุขภาพเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครองในศูนย์เด็กเล็กเทศบาลตำบลโคกกรวด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. เวชสารโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา 2549 ;2:103-110
8. เสมอจิต พิธพรชัย, อังคณา เขียวมนตรี, วิรัตน์ เอื้องพลสวัสดิ์, จริญญา นุ่นศรีสกุล, สุพัชรินทร์ พิวัฒน, วาลี ชูคดี . ประสิทธิภาพของโปรแกรมการให้ทันตสุขศึกษาแบบสนทนากลุ่มย่อยในหญิงตั้งครรภ์. วิทยาลัยการทันตแพทยศาสตร์ ปีที่ 56 ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม 2549 หน้า 370-371

ปีที่ 22 ฉบับที่ 8 เดือนมิถุนายน 2551

